

STALNI ODBOR ZA RAZVOJ USLUGA I REORGANIZACIJA UNCTAD-a

Dr. Hans Carl
Chief, Multimodal Transport
and Technological Development
Section, Services Development
Division, UNCTAD

primljeno (received):
08.03.1993

i
dr. Vesna Polić-Ćurčić
znanstvena suradnica

1. UVOD

Na stranicama ovog časopisa u posljednjim smo godinama donosili izvještaje sa zasjedanja UNCTAD-ova Odbora za pomorstvo (Committee on Shipping), odnosno, kako bi ga bilo pravilnije zvati Odbora za brodarstvo.¹ Taj je Odbor međutim prestao postojati na posljednjoj Osmoj konferenciji UNCTAD-a, a njegove aktivnosti nastavljaju se kroz novoosnovani Stalni odbor za razvoj sektora usluga.

2. KONFERENCIJA UNCTAD VIII

Najveće promjene u svojem skoro tridesetogodišnjem postojanju UNCTAD je doživio na ovoj posljednjoj, Osmoj konferenciji. Ta

¹ Prikaz posljednjeg 14. zasjedanja u Uporedno pomorsko pravo 1990, br. 127-128, str.311.

je konferencija održana u Cartageni de Indias, Kolumbija, u veljači 1992. godine.² Rezolucije usvojene na tom zasjedanju, pod nazivom "Obveza Cartagene: novo partnerstvo za razvoj", predviđaju vrlo korjenite promjene u radu UNCTAD-a, tako da su nazvane i novim "duhom Cartagene" (the spirit of Cartagena).

Ovom je konferencijom UNCTAD usvojio koncept otvorenog tržišta i privatnog sektora kao glavnih poluga razvoja. Najveća promjena stoga se sastoji u napuštanju oslanjanja na države i njihove institucije pri pružanju pomoći zemljama u razvoju. Umjesto toga, nastojat će se izravno pomagati razvoj gospodarstva, odnosno izrađivati razvojne planove i analize za potrebe određene grane industrije. Zbog toga je u Cartageni stavljen naglasak na efikasnost i gospodarski razvoj kroz privatnu inicijativu i konkurenciju. Za razliku od smjernica sa ranijih zasjedanja, u gospodarskom se razvoju više ne daje najveći značaj državnoj inicijativi. Time se želi unaprijediti međunarodna suradnja, sa ciljem promicanja gospodarskog i društvenog napretka u svim zemljama svijeta.

Uzrok ovako korjenitoj reorganizaciji UNCTAD-ove djelatnosti leži u političkim promjenama u svijetu koje su se dogodile u posljednje vrijeme. To su posebno prijelaz istočnoevropskih zemalja sa planske na "prijelazu" (transitional) privredu, te jasnije tržišno usmjerenje jednog broja zemalja u razvoju. Zbog toga je nestala i podjela država svijeta na tri skupine, koje su vodile pregovore na svim UNCTAD-ovim konferencijama - B (razvijene zapadne zemlje), D (zemlje socijalističkog bloka) i 77 (zemlje u razvoju, sa tri podskupine - azijska, afrička i latinoamerička).

Da bi mogao udovoljiti svojim novim zadacima UNCTAD je morao dobiti novo ustrojstvo i metode rada. Najviši organ ostalo je i dalje Vijeće za trgovinu i razvoj (Trade and Development

2 Završni dokument UNCTAD-a VIII od 24. veljače 1992. nosi oznaku TD/L.339.

Board), zadužen najviše za političke inicijative i nadgledanje rezultata rada. Praktički rad odvija se u stalnim i posebnim odborima i ad hoc radnim skupinama.

Od prijašnjih UNCTAD-ovih tijela i dalje postoje samo dva - Posebni odbor za preferencije (Special Committee on Preferences) i Međuvladina ekspertna skupina za restriktivne postupke (Intergovernmental Group of Experts on Restrictive Practices). Ostali su odbori ukinuti, a umjesto njih ustanovljena su četiri Stalna odbora:

- za robu (commodities),
- za ublažavanje bijede (poverty alleviation),
- za gospodarsku suradnju među zemljama u razvoju (economic cooperation amongst developing countries) i
- za razvoj sektora i usluga, uz unapređenje konkurencije sektora usluga u zemljama u razvoju (developing services sectors, fostering competitive services sectors in developing countries).

Ustanovljeno je i pet ad hoc radnih skupina - za investicije i financijske tokove, za širenje trgovačkih mogućnosti zemalja u razvoju, za usporedna iskustva s privatizacijom, za učinkovitost trgovine i za odnos između investiranja i transfera tehnologije.

Nakon primanja u Ujedinjene narode, Hrvatska je postala i jednom od 179 članica UNCTAD-a. Članstvo u Stalnim odborima međutim ne postiže se automatski, nego ga svaka država koja je za rad u nekom od Odbora zainteresirana more zatražiti. Koliko nam je poznato, do sada Hrvatska nije postala članicom nijednog od ovih Odbora.

Tajništvo UNCTAD-a, koje ima sjedište u Ženevi, također će se morati reorganizirati u skladu s novim duhom Cartagene.

3. BUDUĆNOST POMORSTVA U UNCTAD-u

Promjene UNCTAD-a dogovorene u Cartageni imat će utjecaja i na pomorstvo i transport općenito, jer su i oni "usluga" koja služi razvoju međunarodne trgovine.

Prema Novom partnerstvu za razvoj, u sektoru pomorstva i prijevoza UNCTAD će ubuduće utvrditi njihovu ulogu kao pružatelja usluga sa ciljem unapređivanja svjetske trgovine. Pri tome će se jači naglasak nego do sada staviti na privatni sektor transportne industrije, na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Budući da je prijašnji Odbor za pomorstvo ukinut, brodarstvo, luke i multimodalni prijevoz prešli su u djelokrug Stalnog odbora za razvoj usluga. Taj Odbor obuhvaća i djelatnost prijašnjeg Odbora za osiguranje. Odbor za usluge održavat će posebno sastanke za usluge općenito, a posebno za brodarstvo odnosno osiguranje. Stalni odbor za razvoj usluga (brodarstvo) održao je svoje prvo zasjedanje od 2. do 6. studenog 1992. u Ženevi, s utvrđivanjem plana rada kao glavnim zadatkom.³

U budućnosti naglasak će se staviti na analitički rad kako bi se ustanovili prioriteti u razvoju usluga u zemljama u razvoju. Sigurno se više neće preporučivati državno dodjeljivanje dijelova tržišta, nego će se davati prednost liberizaciji i konkurenciji. Također će se nastojati poboljšati efikasnost, kao i suradnja među pojedinim državama i regijama. Djelatnost brodarstva više neće obuhvaćati samo pomorskoprijevozni sektor, uključujući luke, prijevoz u unutrašnjost, multimodalni prijevoz, potrebnu infrastrukturu i sl.

3 Report of the Standing Committee on Developing Services Sectors (Shipping) on its first session - TD/B/39(2)/5

Budući da sektor usluga prelazi državne granice, nastojat će se unaprijediti i njegova međunarodnopravna regulacija.

Drugo zasjedanje Stalnog odbora za usluge (brodarstvo) održat će se početkom 1994, a treće krajem 1995. godine.